

Ion ACHIRI

dr., conf.univ. Institutul de Științe ale Educației

Disciplinele opționale din perspectiva formării competențelor școlare

CZU 373.091 | doi.org/10.5281/zenodo.3525224

Abstract: *Articolul abordează problema impactului disciplinelor opționale în formarea competențelor școlare, inclusiv, a competențelor-cheie. Este prezentată o clasificare posibilă a disciplinelor opționale. Sunt evidențiate unele aspecte și recomandări privind proiectarea și predarea-învățarea-evaluarea disciplinelor opționale.*

Cuvinte-cheie: *elev, competență, competențe-cheie, discipline opționale, proces, sistem integrat, suport didactic.*

Abstract: *The article addresses the issue of the impact optional courses have in the development of students' competences, including key competences. We put forward a tentative classification of optional subjects and highlight some aspects and recommendations regarding their planning and teaching-learning-assessment.*

Keywords: *student, competence, key competences, optional courses, process, integrated system, skills training, didactic support.*

Educația, în Republica Moldova, are ca finalitate principală formarea unui caracter integru și dezvoltarea unui sistem de competențe care include cunoștințe, abilități, atitudini și valori ce permit participarea activă a individului la viața socială și economică. [1]

Formarea competențelor școlare este un proces complex de lungă durată. Competența nu poate fi formată la finele lecției sau la finele unității de învățare. Acest aspect rezultă și din definiția modernizată a noțiunii *competență școlară*: „*Competența școlară este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații.*” [2, p. 15].

La formarea sistemului integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori participă toate disciplinele studiate. Un rol important în formarea competențelor-cheie, determinate de Codul Educației al Republicii Moldova, îl are și sistemul de discipline opționale. Educația urmărește formarea următoarelor competențe-cheie: *competențe de comunicare în limba română; competențe de comunicare în limba maternă; competențe de comunicare în limbi străine; competențe în matematică, științe și tehnologie; competențe digitale; competența de a învăța să înveți; competențe sociale și civice; competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă; competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale* [1].

Fiind, în esență, competențe transdisciplinare, formarea competențelor-cheie necesită aportul tuturor disciplinelor studiate în școală. În contextul educației centrate pe elev și în conformitate cu prevederile Codului Educației competențele se formează atât în cadrul disciplinelor

obligatorii, cât și în cadrul disciplinelor opționale. Articolul 40. *Structura curriculumului*, alineatele (6) și (7) din Codul Educației prevede:

”(6) Planul-cadru include disciplinele obligatorii, disciplinele opționale, precum și numărul maxim și minim de ore aferente fiecăreia dintre acestea. Ponderele disciplinelor opționale crește în clasele finale ale învățământului gimnazial și liceal.

(7) Disciplinele opționale incluse în Planul-cadru au o pondere de 10-15% în învățământul primar, 15-20% în învățământul gimnazial și 20-25% în învățământul liceal.” [1, p. 16]

Conceptul *disciplină opțională* desemnează ”o disciplină de învățământ propusă la alegere elevilor, diferită de cele existente în trunchiul comun, care are drept scop aprofundarea, extinderea, integrarea și inovarea cunoștințelor elevului din unul sau mai multe domenii” [4]. Disciplinele opționale pot fi clasificate după următoarele criterii [Ibidem]:

I. Timp/Perioadă

- Opțional pentru un an de studiu. De ex.: *Matematică aplicativă. Clasa a IX-a.*
- Opțional pentru mai mulți ani de studiu (2, 3 ani). De ex.: *Educație pentru media. Clasele VII-VIII.*
- Opțional pentru o treaptă de instruire (primară, gimnazială, liceală). De ex.: *Educație pentru drepturile omului. Clasele I-IV.*
- Opțional pentru două trepte de instruire. De ex.: *Educație în bioetică. Clasele V-XI.*
- Opțional pentru toate treptele de instruire. De ex.: *Robotica.*

II. Domeniul vizat

- Opțional monodisciplinar/la nivelul disciplinei (neprevăzută în Planul-cadru deloc sau pentru o anumită clasă/profil). De ex.: *Teoria și practica traducerii. Clasa a IX-a*.
- Opțional la nivelul unei arii curriculare (implică cel puțin două discipline dintr-o arie curriculară). De ex.: *Educație pentru sănătate (Aria Matematică și Științe)*.
- Opțional la nivelul mai multor arii curriculare (implică cel puțin două discipline din arii curriculare diferite). De ex.: *Educație socială și financiară (Ariile Matematică și Științe și Sociumanistică)*.
- Opțional la nivelul activităților nonformale/extracurriculare. De ex.: *Aritmetică mentală și ABACUS (7-9 ani și 10-14 ani)*.

III. Aspectul conținutal

- Opțional de aprofundare (derivat din oricare disciplină studiată în trunchiul comun/curriculum diferențiat): se formează aceleași competențe specifice, dar se studiază noi conținuturi.
- Opțional de extindere (derivat din oricare disciplină studiată în trunchiul comun/curriculum diferențiat): se formează competențe specifice noi și se studiază noi conținuturi.
- Opțional inovator (o disciplină nouă): se formează noi competențe specifice și se studiază noi conținuturi.
- Opțional integrat (noi discipline de studiu, structurate în jurul unei teme integratoare: pentru o arie curriculară sau pentru mai multe arii curriculare): se formează noi competențe specifice și se studiază noi conținuturi integrate.

Notă. În contextul expus mai sus sintagma "Orele opționale nu pot fi utilizate pentru extindere la disciplinele obligatorii", formulată în Planul-cadru de învățământ pentru anul de studiu 2019-2020 la p. 12 din [3], nu este una corectă și ar trebui să fie exclusă din text.

IV. Aspectul local/regional

În alineatul (10) din articolul 40. *Structura curriculumului* din Codului Educației se menționează: "(10) Autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea și cele ale UTA Găgăuzia pot stabili componenta locală a curriculumului pentru instituțiile din subordine, care va avea o pondere de cel mult 5% din cota disciplinelor opționale – în învățământul primar și gimnazial și de cel mult 10% din cota disciplinelor opționale – în învățământul liceal" [1, p.16]. Astfel, instituțiile de învățământ general sunt obligate să ofere elevilor discipline opționale stabilite de componenta locală a curriculumului. În acest

aspect delimităm:

- Opțional axat pe subiecte de importanță locală. De exemplu: *Meșteșuguri populare în localitate*.
- Opțional axat pe subiecte de importanță raională/regională. De exemplu: *Folclorul în regiune*.

Lista opționalelor pentru componenta locală ar mai putea include disciplinele: *Istoria dezvoltării localității; Tradițiile populare din localitate; Cultura culinară tradițională* etc.

Instituțiile de învățământ pot să propună și alte discipline opționale, în funcție de problematica locală și numărul specialiștilor disponibili. Este important ca copiii din Republica Moldova să cunoască bine și istoria familiei, istoria localității, tradițiile locale, arta culinară locală etc.

Disciplina opțională poate fi predată doar în baza curriculumului aprobat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Structura curriculumului pentru disciplina școlară trebuie să fie similară cu structura curriculumului revizuit (Curriculumul, ediția 2019): *Preliminarii; Repere conceptuale; Administrarea disciplinei; Competențe specifice; Unități de învățare; Repere metodologice de predare-învățare-evaluare; Bibliografie*.

O problemă importantă nerezolvată la etapa actuală, privind calitatea predării-învățării-evaluării disciplinelor opționale constă în asigurarea insuficientă a cadrelor didactice cu suportul didactic necesar. Cadrele didactice din Republica Moldova sunt puși în situația să caute în diverse surse și/sau să-și elaboreze materialele corespunzătoare. Un obiectiv important pentru minister de resort este soluționarea acestei probleme.

În concluzie, disciplinele opționale în învățământul primar și gimnazial trebuie să contribuie la satisfacerea preferințelor educaționale ale elevilor. La nivel de liceu ele vor permite realizarea traseului educațional sau profesional individual al liceanului, direcționat către învățământul superior, în funcție de potențial, vocație și performanțe. Toate disciplinele opționale predate-învățate-evaluate vor contribui la formarea și dezvoltarea competențelor elevilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Codul Educației al Republicii Moldova. Publicat în Monitorul Oficial, nr. 319-324 din 24.10.2014.
2. Cadrul de referință al Curriculumului Național. MECC. Chișinău, 2017.
3. Curriculum Național. Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2019-2020. MECC. Pe: www.mecc.gov.md
4. Pogolșa L., Achiri I. (coord.) Repere conceptuale privind elaborarea curriculumului la disciplinele opționale. Chișinău, 2017.